Nr. 28. Kraków, 8 Lipca 1904. Rok XXI.

TYGODNIK ROLNICZY

Organ c. k. Towarzystwa Rolniczego Krakowskiego

wychodzi co piątek.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi: w państwie austr. rocznie **12 Kor.**, półrocznie **6 Kor.**, dla członków Towarzystw rolniczych i uczniów zakładów naukowych rolniczych rocznie **8 Kor.**, w Królestwie Polskiem rocznie **5 rs.**, a państwie niemieckiem **8 marek**. Pojedynczy numer **24 halerze**.
Prenumeratę należy nadsyłać do Administracyi: **Kraków, ul. Basztowa l. 6.**

Rękopisy nie nadające się do druku zwraca się tylko na żądanie i na koszt autora.
Listów nieopłaconych nie przyjmuje się.
Przedruk artykułów bez upoważnienia podpisanych autorów i podania źródła nie dozwolony.
Adres Redakcyi: **Kraków, ul. Basztowa l. 6.**

TREŚĆ:

Z CZYNNOŚCI KOMITETU.

W dniu 11 czerwca b. r. odbyło się posiedzenie Komitetu pod przewodnictwem Prezesa Towarzystwa Zdzisława hr. Tarnowskiego. Obecni pp. K. Czecz, A. Dydyński, St. Konopka, Dr. Krzyżanowski, prof. Lubomęski, Dr. Milieski, M. hr. Rostworowski, Dr. K. Rutowski, G. Szaszkiewicz, Dr. I. Zduń, Wł. Żeleński; nieobecność usprawiedliwił p. Kaz. Bzowski.

Po przyjęciu protokołu z poprzedniego posiedzenia ustanowiono ostateczny porządek dzienny Walnego Zgromadzenia i zajmowano się sprawami, będącemi w związku z temże Zgromadzeniem. Ze spraw bieżących załatwiono następujące: w sprawie zainicyowanej przez Radę kultury krajowej na Bukowinie co do przyjmowania ukończonych uczniów średnich szkół rolniczych do akademii ziemiańskiej w Wiedniu postanowiono w myśl wywodów prof. Lubomęskiego zająć w zasadzie stanowisko odmowne i po zasięgnięciu opinii profesorów Studyum rolniczego, oraz Towarzystwa dla popierania polskiej nauki rolnictwa, zająć się tą kwestyą na najbliższem posiedzeniu Komitetu; pismo Towarzystwa prawnej ochrony podatników we Lwowie w sprawie rewizyi katastru podatku domowo-klasowego w gminach zachodniej Galicyi, przydzielono prof. A. Górskiemu do przedstawienia stosownych wniosków pod względem udziału Komitetu w tej akcyi; upoważniono Prezesa hr. Tarnowskiego, aby imieniem Komitetu przedstawił na Walnem Zgromadzeniu wniosek zamianowania Arcyks. Karola Stefana w Żywcu członkiem honorowym Towarzystwa; sprawozdanie p. K. Czecza ze zjazdu właścicieli gorzelń w Wiedniu przyjęto do wiadomości i uchwalono, aby Komitet zwołał Zjazd właścicieli gorzelń z zachodniej części kraju w celu omówienia sprawy wspólnej sprzedaży spirytusu i by ewentualnie wejść w porozumienie w tej sprawie z organizacyą lwowską, przyczem uproszono członka Komitetu p. Wł. Żeleńskiego do przedstawienia odpowiedniego referatu na sekcyi gorzelnianej Walnego Zebrania; przyjęto do wiadomości sprawozdanie Dr. Krzyżanowskiego z obrad Wydziału Związku austryackich Towarzystw rolniczych; w sprawie założenia szkoły gospodyń wiejskich upoważniono Dr. I. Zdunia do przedstawienia imieniem Komitetu odpowiedniego wniosku na Walnem Zebraniu. Z wniosków sekcyi administracyjnej postanowiono w sprawie unormowania taryfy opłat dla stron korzystających z usług Biura rachunkowego Komitetu co następuje:

a) znieść sposób prowadzenia rachunków przez Biuro rach. według dotychczasowego typu I i II *b)* pozostawić typ III, według którego prowadzone są rachunki w Biurze rach. prawie dla wszystkich uczestników Biura. *c)* pozostawić możliwość typu IV i ewentualność specyalnej umowy pomiędzy stroną a Biurem rachunkowem co do prowadzenia rachunków według uznania subkomitetu dla Biura rachunkowego. *d)* ustanowić następującą taryfę za prowadzenie rachunków przez Biuro rachunkowe:

1) za folwark do 300 morgów kwotę . . .	120.00 K
2) za każdy mórg po nad 300 m	0.12 „
3) za każdy mórg lasu, którego rachunki prowadzi się w biurze rachunkowem	0.06 „
4) za każdy hektolitr spirytusu wyprodukowanego w gorzelni, dla której rachunki prowadzi Biuro rachunkowe	0.10 „
5) za każde 1000 koron obrotu w przedsiębiorstwach produktywnych, nie związanych ściśle z gospodarstwem	2.00 „
6) Jednorazowe wyjazdy urzędnika Biura do majątków, których rachunki prowadzi się w Biurze rach., dla zrobienia inwentury do bilansu rocznego, są bezpłatne; inne wyjazdy opłaca strona i to za każdy dzień pobytu (włącznie z podróżą) urzędnika Biura rach. w majątku, przyczem koszta podróży urzędnika nie będą liczone . . .	10.00 „
7) Wyjazdy informacyjne urzędnika, o ile mają w następstwie przystąpienie strony uczestnika Biura rach. są bezpłatne, w przeciwnym razie opłaca strona za każdy dzień włącznie z podróżą	20.00 „

e) W nadzwyczajnych wypadkach przysługuje subkomitetowi dla Biura rachunkowego, utworzonemu przez Komitet, prawo bezpośredniego porozumienia się ze stroną co do wysokości opłaty za prowadzenie rachunków. *f)* Subkomitetowi dla Biura rachunkowego przysługuje prawo obniżenia ex post taryfy lasowej (*ad c 3*) w tym wypadku, jeśli prowadzenie rachunków z tego tytułu nie wymaga wiele pracy w Biurze rachunkowem.

Postanowiono dalej powołać do życia specyalną komisyę, któraby wobec zamierzonej rewizyi aust. kodeksu cywilnego już obecnie na własną rękę zajęła się zbieraniem i przygo-

towywaniem materyału, aby w danym razie sprawa ta nie zastała rolników nieprzygotowanymi. Do komisyi tej postanowiono zaprosić: pp. H. Dolańskiego, prof. Fiericha, prof. A. Górskiego, Dra A. Jordana, prof. L. Jaworskiego, Z. Włodka i prof. A. Zolla (młodszego.)

Prośbę Tow. rolniczego okręg. w Wieliczce o udzielenie subwencyi 100 k. na premiowanie sług przydzielono Prezydyum do uwzględniania.

Z wniosków sekcyi hodowlanej uchwalono udzielić galicyjskiemu Towarzystwu mleczarskiemu subwencyę w kwocie 1000 koron na koszta administracyjne towarzystwa; uchwalono wypłacić Towarzystwu okręgowemu w Wieliczce niepobraną w r 1903 resztę subwencyi na premiowanie bydła; przyjęto do wiadomości ustne sprawozdanie przedstawione przez p. Bojanowskiego z odbytego we Wrocławiu targu na bydło rozpłodowe, udzielano pozwolenia na sprzedaż dwóch niezdatnych do chowu krów rasy czerwonej polskiej z obory zarodowej w Łazanach z tem, że w miarę rozporządzalnych funduszów zakupione zostaną na to miejsce dwie inne; przyjęto do wiadomości sprawozdanie inspektora hodowli p. Sandoza i tegoż tymczasowego zastępcy p. Stan. Konopki z premiowań bydła i lustracyi buhajów.

W sprawie podniesienia hodowli bydła rasy fryzyjskiej postanowiono odstąpić od dotychczasowego sposobu zakładania obór zarodowych a natomiast dać możność hodowcom dojścia do cennego materyału rozpłodowego w sposób następujący: *a*) Komitet zgłaszającym się hodowcom zakupi we Fryzyi potrzebną dla nich ilość sztuk zarodowych przez specyalną komisyę *b*) kwota potrzebna na zakupno musi być złożona przez interesowanych hodowców *c*) zakupione bydło zostanie rozsprzedanem w Krakowie pomiędzy interesowanych w drodze aukcyi, w której mogą brać udział tylko tacy hodowcy, którzy są członkami Towarzystwa rolniczego, których obory uznane są przez Komitet za zawodowe i którzy udowodnią, że przez 10 lat prowadzą hodowlę bydła nizinnego i posiadają przynajmniej 40 krów i dorosłych jałówek oraz hodowcy, którzy posiadają subwencyjne obory zawodowe bydła rasy nizinnej. *d*) Hodowcy uprawnieni do wzięcia udziału w aukcyi obowiązani są: 1) przesłać na rachunek Komitetu do Towarzystwa Wzajemnego Kredytu w Krakowie (ul. Basztowa l. 8) na mające się dla nich zakupić bydło odpowiednią kwotę w minimalnej wysokości 3000 koron, przyczem cena zakupna pojedynczych sztuk będzie w przybliżeniu wynosić: buhajów 1000 K, krów starszych 600 K, jałówek starszych 500 K, jałówek młodszych 400 K, oraz 2) zawiadomić Komitet do dnia 15-go lipca jakie sztuki i w jakiej ilości pragną dla siebie zakupić. Sposób przeprowadzenia całej akcyi oraz bliższe warunki znajdują się w odnośnem ogłoszeniu Komitetu. Komisya na zakupno bydła wyjedzie do Fryzyi w drugiej połowie lipca.

Z wniosków sekcyi chowu drobnego inwentarza postanowiono ogłosić konkurs na chlewnie zarodowe II-go typu dopiero wtedy, gdy znajdzie się dostateczna ilość materyału hodowlanego, uchowanego w kraju, a przy rozstrzyganiu konkursu postanowiono przychylnie załatwić w pierwszym rzędzie podania tych hodowców, którzy mieli już chlewnie tej kategoryi z wyłączeniem tych, którzy mieszkają w strefie II-giej, zamkniętej dla wywozu prosiąt do strefy I-szej; ustanowiono stacye knurów w myśl konkursu z dnia 4 maja b. r. L. 2044 u pp. Wykowskiego w Łężkowicach, Neusteina w Hucisku, Michałka w Sufczynie, Żaby w Zbylitowskiej Górze, Zaykowskiego w Czermnej i J. hr. Tarnowskiego w Chorzelowie; postanowiono rozpisać konkurs na jedną chlewnię zarodową rasy Yorkshire i jedną rasy westfalskiej, jakie utworzone zostaną z materyału hodowlanego sprowadzonego z Niemiec, a znajdującego się w wychowalni prosiąt w Grodkowicach i Ostrowie; przydzielono mniejszą chlewnię zarodową rasy Yorkshire p. Teofilowi Pogorzelskiemu w Galowej (4 loszki i knurek) oraz p. Stan. Konopce w Mogilanach (2 loszki i knurek rasy westfalskiej) uchwalono powiększyć chlewnię zarodową w Rzemieniu do ilości 10-ciu sztuk importowanych macior i jednego knura.

W końcu załatwiono szereg spraw mniejszego znaczenia.

Przemysł fermentacyjny a nauka.

Odczyt wygłoszony podczas Walnego Zebrania c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie w dniu 13 czerwca 1904 roku

przez

Prof. Gustawa Steingrabera.

Kto przed 25, a może przed 30 laty przypatrzył się gorzelniom lub browarom bez wyjątku, a zaszedł po upływie tego czasu do gorzelni lub browarów postępowych, ten zdoła sobie uprzytomnić całą wielkość przemiany i rozwoju, jakiemu uległy przemysły fermentacyjne, gorzelnictwo, browarnictwo w przeciągu tego czasu.

Nie mówię tutaj o urządzeniu technicznem, lecz wyłącznie o czystości zewnętrznej i wewnętrznej, o rozmieszczeniu izb i aparatów, o świeżości atmosfery, o czystości w robocie i t. d. Ta przemiana spowodowaną została postępami w nauce i przez niezmordowaną pracę pojedynczych jednostek, którzy ciągle i ustawicznie nie wzkazywali jak brak czystości, niezrozumienie postawionych przez nich zasad nowoczesnej nauki fermentacyjnej niekorzystnie wpływa na osiągnięte wyniki, a jak z drugiej strony, zastosowanie tejże nauki wielkie przynosi korzyści, a te korzyści są tak znaczne i widoczne, tak przekonywujące, iż dziś ustąpili najuporczywsi malkontenci i najbardziej niedowierzający zwolennicy starych poglądów. Zdobyczą tego postępu jest stałe dążenie do jak największej wydajności przy możliwie bezpiecznym i pewnym, a racyonalnym toku fabrykacyi.

Każde podniesienie wydajności, chociażby drobne ułamki procentów wynoszące znaczy bardzo wiele, bo pomnożone przez ilość produkcyi daje cyfry tak znaczne, że się dla nich czuje wszelki szacunek. Obliczono n. p., że gdy wszystkie browary w Bawaryi, kraju, który liczy 8 milionów mieszkańców, wydajność podniosą o 0.5%, to przedstawia to półtora miliona marek dochodu rocznie, a więc wynik poważny i dla jednostki i dla ogółu nadzwyczajnie ważny. To podniesienie wydajności o mały ułamek procentu, może zdecydować o całym zarobku. U nas zwraca się może za małą jeszcze uwagę na korzyści, jakie można osiągnąć przez lepsze wyzyskanie materyału surowego i na owe wszystkie warunki, które do tego lepszego wyzyskania dążą.

W bezpośrednim związku z tym dążeniem do pomnożenia wydajności, a raczej warunków tego pomnożenia jest racyonalność i pewność w całej fabrykacyi. Tok powinien być tak prowadzony, że wszystko z góry powinno być przewidziane, że do żadnej przeszkody i do żadnej przerwy się nie dopuszcza. Najgorszem złem jest to, iż wszelkie błędy początkowe wynikłe z nieumiejętności albo z zaniedbania, obniżając wydajność, pogarszają produkt. A gdy te błędy przy należytem zrozumieniu łatwo się dadzą ominąć, to daleko trudniej je wykorzenić, gdy się już zagnieździły.

Przed 25 względnie 30 laty, kwestya wydajności w sensie dzisiejszym nie istniała, jakość fabrykacyi była zawsze przypadkową — otrzymanie dobrego produktu przypisywano zdolnościom jednostki, zaś wynik zły różnym okolicznościom, — raz był to zły rok, raz nieodpowiedni materyał surowy i t. d. Spotykamy także i dziś podobne wymówki, ale dzisiaj osądzamy je inaczej, bo przy obecnym rozkwicie nauki takie tłómaczenia nie mają podstawy. Dzisiaj robota powinna być równa, bez błędów i strat — dzisiaj wynik końcowy musi być ściśle dostosowany do dokładnie znanej wartości materyału surowego. Na taką dobrą robotę składa się cały szereg warunków: robotnik dobry, dobrze wyszkolony, z należytemi wiadomościami podstawowemi, kierownik techniczny obeznany z postępem i ze zdobyczami nauki. Błędnem jest zapatrywanie, że to są rzeczy drogie, bo prosty rachunek wykaże, że się rzecz ma całkiem odwrotnie. O użyciu dobrych aparatów w gorzelni nie chcę mówić z osobna, jest to rzecz, która jeszcze najprędzej w gorzelni zostanie przyjętą, bo fabrykant przedstawia korzyści swych aparatów, a może i gwarantuje lepszy wynik, a więc nie ponosi się ryzyka, gdy się zakupi te aparaty.

Trzeci, a może najważniejszy warunek jest dobre zrozumienie samej roboty. Ta robota obejmuje niejako 2 działy: przygotowanie materyałów surowych i proces fermentacyjny. Dział pierwszy zależny w zupełności od działu drugiego dopiero wówczas mógł być całkiem opracowany i opanowany, gdy została zrozumiałą natura i sposób prasowania drożdży. Należało się więc dokładniej zapoznać z własnościami tych drobnych żyjątek, należało się przekonać, czy my też jesteśmy w stanie własności ich dostosować do naszych wymogów, narzucić im niejako naszą wolę t. j. pokierować ich pracą tak, jak nam jest potrzeba. Do r. 1882 nie mieliśmy o tych mikroorganizmach żadnego pojęcia. Leovenhoock, Cagniard Latour, Schwann, Turpin, Kützing, Reess, Brefeld i t. p., a wyrastający olbrzymio ponad nimi Pasteuer zajmowali się okolicznościowo drożdżami. Z wystąpieniem w r. 1882 Hansena następuje stanowczy zwrot. On opracował metodę do otrzymania czystej rasy drożdży, a następnie z całym zrozumieniem wielkości zadania dążył do wprowadzenia do przemysłów fermentacyjnych czystej rasy drożdżowej. Drożdżaków mamy wiele, jedne są szlachetne nam potrzebne, inne dzikie, szkodliwe, ale między szlachetnymi mamy cały szereg ras, które bardzo różnie pracują i wcale nie jest obojętnem, którą rasą się pracuje, lecz należy je stosownie do warunków dobrać. Gdy się to zrobiło, to mamy cały szereg korzyści: fermentacya przebiega żywiej chociaż spokojnie, odfermentowanie jest silniejsze, otrzymany produkt lepszy.

Nauka ta nie znalazła początkowo wielu zwolenników, wręcz przeciwnie cały szereg poważnych badaczy nie chciał uznać słuszności twierdzeń Hansena. Po wielu trudach udało się wreszcie Hansenowi wprowadzić po raz pierwszy czystą rasę drożdży w r. 1884 do browaru „Alt-Carlsberg" w Kopenhadze. Wyniki jakie osiągnięto były bardzo korzystne. Tymczasem walka wrzała na wszystkich polach. Badacze tej miary jak Ducldux, Velten, Delbrück, Aubry, Linduer, Schönfeld, częściowo Pasteuer wytaczali działa największego kalibru, by twierdzenia Hansena osłabić. Fakta przemawiały jednakże przekonywująco i broniły skutecznie tak, iż nowa nauka poczęła jednać sobie zwolenników, zamieniając przeciwników w swoich obrońców.

Do roku 1888 prawie wszyscy badacze uznali naukę Hansena, a jeden z jej największych przeciwników Delbrück stał się zagorzałym jej zwolennikiem. Tak stała nauka wobec browarów, gdzie badacze: Aubry, Will, Jörgensen, Bêlohoubek, Gröulund, Marx, Kokosiński, Petit, Hyde, Wilson, Wahl, Henius etc. głosili twierdzenie, że dla wszystkich browarów jest wskazane wprowadzenie czystej rasy drożdży, a nauka rozszedlszy się na cały świat pozyskuje sobie jeden browar po drugim.

Fabrykanci spirytusu i drożdży prasowanych zachęceni pomyślnymi wynikami pokrewnej gałęzi, rozpoczęli i u siebie próby. Pierwszymi, którzy przystosowali tę nową naukę, wprowadzając do fabrykacyi spirytusu czystą rasę drożdży, było towarzystwo duńskich fabrykantów spirytusu, którzy za inicyatywą dyrektora towarzystwa Olsena, próby pomyślne przeprowadzili.

W roku 1892 zwraca Delbrück uwagę, iż według badań Lindnera gorzelnie niemieckie pracują z mieszaniną drożdży, co daje powód do błędów. Na propozycye Delbrücka stowarzyszenie niemieckich fabrykantów zdecydowało, aby postarać się o taką czystą jedną rasę drożdży, którą możnaby wprowadzić do wszystkich gorzelń. Rasa taka została wyosobnioną i Heinzelmann przeprowadził pierwsze próbne fermentacye. Wyniki otrzymane były: Kwasowość zacieru była znacznie mniejszą i fermentacya lepszą, wydajność podniosła się prawie 1/2%, a smak i zapach otrzymanego produktu uznany został również jako lepszy.

Po tych tak pomyślnych wynikach postarano się wprowadzić czystą rasę do praktyki, która naprzód jako rasa II obecnie XII zostaje przez berliński zakład fermentacyjny gorzelniom dostarczana. Drożdżami temi odfermentowano zaciery zbożowe, kukurydziane, ziemniaczane, melasowe, a wyniki otrzymane były zawsze zadawalniające; obok innych korzyści jeszcze i wyższą wydajność przeciętnie 0,2—0,25% spirytusu. A jeżeli mimoto tu i ówdzie nie otrzymano takich wyników, jakich oczekiwano, to przyczyna leży w tem, że jedna i ta sama rasa drożdży nie odfermentowuje równie dobrze różne zaciery.

C. d. n.

Taryfy i refakcye kolejowe dla paszy bydlęcej.

Dokończenie.

Wymienione poprzednio i objęte tą publikacyą koleje lokalne tworzą w tych wypadkach z kolejami państwowymi jedną całość, tak że należytości przewozowe oblicza się bezpośrednio za całą sumę kilometrów przebiegu transportu n. p. z Przeworska do Nowego Targu; Przeworsk — Chabówka = 295 km, Chabówka — Nowy Targ = 29 km, razem 324 km, czyli zniżona stopa przewozowa za tę całą przestrzeń wyniesie według poprzedniej tabeli 46 halerzy za 100 kg.

Dla porównania jak wielką jest ta refakcya, posłuży następujący przykład:

Całowagonowy transport odpadków z buraków cukrowych opłaca na liniach kol. państw. normalnie na odległość 200 km 46 halerzy, według poz. 44 dodatku do taryfy część II, zeszyt 2, 42 halerzy, a według zaś omówionej publikacyi tylko 32 halerzy za 100 kg. Jestto więc refakcya, która koszta przewozu tego rodzaju paszy redukuje do minimum.

6) Otręby, 7) owies, kukurydza, 8) makuchy (placki z łupin po wyciśnięciu oleju), mąka makuchowa, makuchy kukurydzane i mąka z tychże.

Ze wszystkich rodzai paszy artykuły w nagłówku wymienione taryfują najdrożej. Są one zaliczone według ogólnej klasyfikacyi do specyalnej taryfy 1, a i koleje państwowe w swoich lokalnych taryfach towarowych, a zatem i na naszych liniach od tego taryfowania nie odstępują, lecz pobierają za transport całowagonowych przesyłek paszy tego rodzaju należytości obliczone według stóp przewozowych specyalnej taryfy 1, biorąc za podstawę rzeczywistą wagę, najmniej jednak 10,000 kg.

Stopy przewozowe na liniach kolei państw. wynoszą:

	halerzy za 100 kg.
10	12
20	16
30	22
40	28
50	33
60	38
70	43
80	48
90	53
100	58
200	102
300	142
400	174
500	206
600	238

Koszta przewozu tych artykułów są stosunkowo dość wysokie, co znajduje swoje usprawiedliwienie w znacznej wartości tego rodzaju paszy.

Ograniczając się do omówienia tylko najważniejszych ulg taryfowych na tem polu nie można pominąć milczeniem ogromnie doniosłej dla rolników refakcyi dla otrąb, makuchów olejnych i mąki z tychże, ogłoszonej w dzienniku rozporządzeń dla kolei żelaznych i żeglugi Nr. 2 z 29 stycznia 1904, pod l. p. 213—215.

W myśl tej publikacyi przyznają wszystkie zarządy kolejowe, a więc n. p. koleje państwowe, kolej północna Cesarza Ferdynanda, austr. węg. Towarzystwo kolei państw. i t. d., dla przesyłek całowagonowych tego rodzaju paszy 15% refakcyi czyli opustu od stóp przewozowych specyalnej taryfy 1,

w drodze reklamacyi i to tak dobrze w ruchu lokalnym pojedynczych zarządów kolejowych jak i w ruchu związkowym pomiędzy kolejami publikacyą tą objętymi, pod następującymi warunkami:

1) Przesyłki takie muszą być adresowane wyłącznie do rolników, lub do korporacyi, względnie do Towarzystw rolniczych do tego uprawnionych, i powinny być użyte jako pasza we własnem gospodarstwie rolników, względnie członków Towarzystw rolniczych.

2) Przesyłki otrąb mogą rolnicy sprowadzać tylko na podstawie odpowiednich zamówień, potwierdzonych przez uprawnioną do tego korporacyę rolniczą. Do potwierdzania takich zamówień są u nas uprawnione: „c. k. Towarzystwa rolnicze we Lwowie i Krakowie" oraz „centralny związek kółek rolniczych we Lwowie". Zamówienie należy wypełnić i potwierdzić przed sprowadzeniem transportu, według następującego formularza:

„Zamówienie"

(Imię i nazwisko zamawiającego) . . . . w (miejsce zamieszkania) . . . . . właściciel (dzierżawca) dóbr w . . . . . . (bliższe określenie dóbr) . . . . . zamawiam niniejszem u (firma) . . . . . w . . . . (ilość) . . . . kilogramów otrąb i zobowiązuję się otrąb tych nie odstępować nierolnikom, w szczególności zaś kupcom, młynarzom, agentom, spedytorom i t. d., ani za darmo, ani za zwrotem kosztów.

(Miejsce wystawienia i data) . . . . (podpis) . . . .

Podpisana korporacya rolnicza potwierdza niniejszem, że powyższa ilość otrąb odpowiada zupełnie rzeczywistej potrzebie według stanu bydła zamawiającego rolnika.

(Miejsce i data wystawienia) . . . . Nazwisko korporacyi (podpis) . . .
(pieczęć korporacyi)

„Zamówienie" takie może obejmować najwyżej 1 wagon otrąb i ma być dołączone do odnośnego listu przewozowego. Otrąb w ten sposób sprowadzonych nie wolno odstępować ani za darmo ani za pieniądze nierolnikom. Jeżeli zarząd kolejowy po likwidacyi t. j. po wypłacie refakcyi skonstatuje nadużycie pod tym względem, to ma prawo pobrać od dotyczącego rolnika nie tylko wypłaconą refakcyę, ale oprócz tego grzywnę, w podwójnej wysokości wypłaconej kwoty.

Jeżeli otręby sprowadza jedna z powyż wymienionych korporacyi pod swojem adresem dla swoich członków, to wystawienie, względnie załączenie do listu przewozowego „zamówienia" jest zbędnem.

Makuchy olejne i mąka z nich mogą być sprowadzane wogóle bez „zamówień".

3) O wypłatę refakcyi względnie kwot z tego tytułu, ma wnieść odbiorca przesyłki pisemne podanie (bez stempla) do tego zarządu kolejowego względnie do tej dyrekcyi kolejowej, w obrębie której leży stacya odbiorcza. Do podania tego muszą być załączone odnośne listy przewozowe, oraz o ile rozchodzi się o otręby, odpowiednie „zamówienia" wystawione i potwierdzone według pnnktu 2.

Ponieważ refakcya ta jest ważną tylko do końca bieżącego roku, mają być takie podania o wzrot refakcyi wniesione najpóźniej po koniec czerwca 1905, w przeciwnym bowiem razie gaśnie prawo żądania wzrotu.

4) Odbiorca takich przesyłek ma żądać od stacyi wydającej transport potwierdzenia na dotyczącym liście przewozowym, że przesyłki te zostały wydane i odwiezione ze stacyi podwodami, lub torem przemysłowym (Schleppbahn).

5) Za podstawę do obliczenia refakcyi bierze się w każdym wypadku normalne stopy przewozowe specyalnej taryfy 1 pojedynczych zarządów kolejowych, względnie bezpośrednie związkowe te stopy tejże taryfy.

Powyższe postanowienia mają wyłączną tendencyę przysporzyć korzyści i pomódz rozwojowi gospodarstw rolnych dlatego też przepis, że przesyłki takie muszą być wyłącznie adresowane do rolnika lub do korporacyi roniczej jest zupełnie usprawiedliwiony. Skargi kupców, że nie mogą korzystać z tych ulg taryfowych, oraz stanowisko c. k. Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie, która na jednem z ostatnich swoich posiedzeń uchwaliła poczynić kroki celem zniesienia tego dla pośredniczących kupców niewygodnego przepisu, jest nieuzasadnione i niesłuszne i wątpić więc należy, czy zarządy kolejowe, które miały tutaj na oku wyłącznie interesa rolnictwa, dadzą się skłonić do tego rodzaju ustępstwa na rzecz kupiectwa.

Dla przykładu przytaczamy wreszcie kilka normalnych stóp przewozowych specyalnej taryfy 1 na liniach kolei państwowych w porównaniu ze stopami po uwzględnieniu 15% refakcyi.

Specyalna taryfa 1.

	normalna	15% refakcyi
	w halerzach za 100 kg.	
50 km	33	28
100 „	58	49
200 „	102	87
300 „	142	121
400 „	174	148
500 „	206	175

Refakcye odnawiały zarządy kolejowe dotychczas przez szereg lat z roku na rok, tak że odnowienie tychże na rok 1905 nie podlega żadnej wątpliwości.

Dr. Zygmunt z Lusławic Taszycki.

Sprawy bieżące.

Dostawy wojskowe. Intendantura 10 korpusu w Przemyślu rozpisuje termina rozprawy dzierżawnej dla dostaw siana, słomy, drzewa opałowego na czas od dnia 1 października 1904 do 30 września 1905 dla magazynów wojskowych w Przemyślu, Gródku, Jarosławiu, Rzeszowie i Stryju. Z odnośnego obwieszczenia zwracamy uwagę interesowanych z zachodniej części kraju, iż w dniu 28 lipca o godzinie 9 przed południem odbędzie się w urzędzie c. i k. wojskowego magazynu prowiantowego w Rrzeszowie otwarcie pisemnych ofert na dostawę 1) 10100 q siana, 6140 q słomy mierzwiastej i 580 q słomy równej dla Rzeszowa z teraźniejszemi miejscami przynależnemi Malawa, Krasne, Słocina Pobitno, Przyszówka, Staroniwa, Staromieście, Zalesie 2) 5830 q siana, 3600 q słomy mierzwiastej i 300 q słomy równej dla Dębicy 3) 1820 q siana, 1130 q podściółki 50 q słomy równej i 147 metrów kubicznych (po 423 kg) twardego drzewa na opał dla Głogowa 4) te same ilości siana, słomy i drzewa, co powyżej dla Kolbuszowej, oraz 5) 115 q siana, 70 q słomy mierzwiastej i 120 q słomy równej dla Niska. Wadyum wynosi 5% od ogólnej wartości dostawy. Oprócz powyższych ilości zapotrzebowania dla wojska i obrony krajowej ma być po cenie ugody dzierżawnej dostarczone zapotrzebowanie dla 1) powołanych do ćwiczeń urlopników i rezerwistów, 2) dla przemarszów (punkt IV zeszytu warunkowego lit. A. a.) i 3) dla koncentracyi wojsk.

Bliższe warunki i wzór oferty można przejrzeć w kancelaryach magazynów wojskowych, gdzie wyłożonym jest zeszyt warunkowy dla dostaw *(Bedingnissheft)* z dnia 21 czerwca 1904, który tamże można nabyć po cenie 8 halerzy za arkusz.

Łatwy sposób sterylizowania mleka. W Towarzystwie lekarskim w Bordeaux p. Borde przedstawił próbki mleka przez siebie sterylizowanego, datujące się od 10 do 12 miesięcy; a że to sposób łatwy i prosty więc zasługuje na uwagę.

Napełnia się mlekiem trzy czwarte zawartości butelki szklannej; zakorkowawszy ją hermetycznie. Dla silniejszego jednak utrwalenia korka przywiązać trzeba go drutem na sposób korkowania wina szampańskiego; następnie gotuje się tak przyrządzone butelki od 30 do 40 minut w roztworze wody słonej, w którym zanurza się je kompletnie. Soli kuchennej użyć trzeba tyle, ile jej może rozpuścić się w gotującej wodzie, a to dlatego, że nasycona solą gotująca się woda ma nie — 100° C. ale 107° do 108° C. — mleko więc poddane jest cały czas temperaturze około 107° C.

Przy tej temperaturze będzie ono tak dobrze wysterylizowane, jak gdyby operacyę tę robiono w odpowiednich do sterylizacyi aparatach, co nie każdy u siebie mieć może.

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Zboża.

	Lipiec	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies
Kraków	5	18.80—19.50	14 40—15 00	14.00—15.20	15.10—15·90
Lwów	5	18.50—18.80	13.00—13.50	12.50—13.00	13.00—13.50
Tarnów	5	17.50—18.00	13.50—14 00	14.00—14.50	13.00—14.00
Podwołoczyska.	2	17.50—18.30	12.40—13.00	11.00—12.50	12.00—13.00
„ ros. bez cła	2	14.40—15.50	10.00—10.40	8.00— 9.50	8.50— 9.00
Wiedeń	2	17.75—18.30	13.40—14.00	12.50—13.00	12.60—13.20
Peszt	2	17.54—17.56	13.08—13.10	00.00—00.00	11.94—11.96
Ceny w koronach za 100 *kg.*					
Berlin	6	17.40—17.80	13.90—14.45	10.80—14.50	14.30—15.70
Poznań	6	18 20—18.80	14.10—14.60	12.60—14.30	12.30—13.60
Wrocław	6	18.40—18.60	12 60—14.10	13.50—14.10	12.40—14.10
Ceny w markach za 100 *kg.*					
Warszawa . . .	2	6.40—6.60	5.20—5.40	4.20—4.30	3.45 3 60
Ceny w rublach za korzec.					

Jęczmień pastewny. Wiedeń 2/VII 11.50—12.20 K. **Lwów** 6/VII 00.00—00.00 K. za 100 kg.

Jęczmień na krupy. Kraków 5/VII 14.60—15.20 K. **Wiedeń** 2/VII 12.50—13.00 K. za 100 kg.

Kukurydza. Kraków 5/VII 13.90—14.00 K. **Wiedeń** 2/VII stara 00.00—00.00 K., nowa 11.00—11.40 K. **Lwów** 6/VII 12.50—13.00 K. **Peszt** 2/VII 11.00—11.40 K. **Tarnów** 5/VII 15.00—15.50 K. za 100 kg.

Hreczka. Kraków 5/VII 14.50—16.00 K. **Tarnów** 5/VII 16.00—17.00 K. **Lwów** 5/VII 000.00—000.00 K.

Strączkowe, przemysłowe, okopowe i nasiona.

Groch. Kraków 5/VII 17.00 - 24.00 K. **Wiedeń** 6/VII 18.00—24.00 K. **Lwów** 6/VII 15.00—18.00 K. **Tarnów** 6/VII 16.00—24.00 K. za 100 kg.

Fasola. Kraków 5/VII 18.60—26.00 K. **Wiedeń** 2/VII drobna 18.50—20.50 K., długa i płaska 19.50—23.00 K., pstra 13.00—15.00 K. **Tarnów** 6/VII 16.00—22.00 K. za 100 kg.

Wyka. Kraków 5/VII 11.40—12.50 K. **Lwów** 6/VII 9.00—10.00 K.

Chmiel. Wiedeń 2/VII zatecki miejski 375—395 K., zatecki okoliczny 375—395 K., anschauer czerwony 295--310 K., zielony 235—255 K. za 50 kg. **Lwów** 6/VII 000—000 K. za 56 kg.

Rzepak. Kraków 5/VII 00.00—00.00 K. **Lwów** 6/VII 17.60—18.20 K. **Wiedeń** 1/VII 20.30—21.50 K. **Praga** 0/I 00.00—00.00 K. **Peszt** 1/VII 20.50—20.70 K. **Tarnów** 6/VII 18.50—19.00 K. za 100 kg.

Ziemniaki. Kraków 5/VII 2.40—2.80 K. za 1 Hl. **Wiedeń** 6/VII 4.50—4.80 K. **Tarnów** 2/VII 5.40—6.00 K. **Lwów** 6/VII 00.00—00.00 K.

Koniczyna czerwona. Kraków 5/VII 00.00—000.00 K. **Lwów** 6/VII, 000.00--000.00 K. **Podwołocz. galic.** 1/VII 000.00—000.00 K. **Podwołocz. ros.** 1/VII 00.00—000.00 K. bez cła. **Wiedeń** 2/VII styryj. 130.00—140.00 K. średnia jakość 100.00—120.00 K., gruboziarnista czysta 100.00—110.00 K. za 100 kg.

Koniczyna biała. Kraków 5/VII 000.00—000.00 K. **Lwów** 6/VII 000.00—000.00 K. **Wiedeń** 2/VII 180.00—210.00 K. za 100 kg.

Buraki. Wiedeń 2/VII żółte, okrągłe 40.00—44.00 K. Mamuthy długie czerwone 52.00—56.00 K., flaszowate żółte i czerwone 48.00—52.00 K. za 100 kg.

Zwierzęta i produkty zwierzęce.

Woły. Wiedeń 4/VII galicyjskie prima 77.00—83.00 K., secunda 70.00—76.00 K., tertia 68 00—69.00 K. za 100 kg. żywej wagi. Spęd z Galicyi 536 sztuk.

Nierogacizna. Wiedeń 4/VII prima 94.00—97.00 K., tłuste 98.00—101.00 K. za 100 kg. żywej wagi.

Miejska centralna targowica na bydło w Krakowie 8/VII. Na dzisiejszy targ spędzono bydła rogatego 302 sztuk, 318 cieląt, owiec i kóz 12, 163 nierogacizny. Płacono za woły 72—74 K., za 100 kg. żywej wagi. Za cielęta płacono 36—48 K. za sztukę, a za owce od 00—00 K. za sztukę. Za nierogaciznę płacono po 112—120 K. za 100 kg. rzeźnej wagi (bitych sztuk).

Masło. Wiedeń 6/VII deserowe 2.40—2 50 K., wiejskie 2.20—2.30 K. zwykłe targowe 1.60--2.00 K. **Kraków** 5/VII targowe 1.40—1.80 K. za 1 kg **Hamburg** 1/VII stołowe I klasy 196.00—212.00 M., II klasy 180.00—190.00 M. III klasy 164.00—170.00 Marek za 100 kg. **Berlin** 6/VII dworskie i spółkowe, prima 202.00—206.00 M., secunda 196.00—204.00 M., tertia 190.00—196.00 Marek za 100 kg.

Jaja. Wiedeń 6/VII prima 41—42 sztuk, secunda 43—44 sztuk, konserwowanych w wapnie 00—00 sztuk za 2 K. **Kraków** 5/VII 2 40—2.80 K. **Berlin** 6/VII 2.65—2.95 M. za kopę.

Spirytus.

Wiedeń 6/VII surowy 75% 46.70—47.10 K., rafinowany 90% bez opłaty 138.50—138.75 K.

Lwów 6/VII 42.00—42.50 K.

Kraków 5/VII okowita z opłatą na 75% Tral. 150 K., spirytus z opłatą na 95% Tral. 190 K. za Hektolitr.

Pasza.

Siano. Kraków 5/VII 6.20—7.20 K. nowe 6.00—6.40 K. **Tarnów** 2/VII 7.00—7.50 K. **Wiedeń** 6/VII 4.80—5.80 K. za 100 kg.

Koniczyna. Kraków 5/VII 8.00 - 8.20 K. **Wiedeń** 6/VII 5.60—6.00 K. za 100 kg.

Słoma. Kraków 5/VII 5.20—5.60 K. **Tarnów** 2/VII 4.20—4.40 K. **Wiedeń** 6/VII 4.00—4.40 za 100 kg.

Redaktor odpowiedzialny: Dr. Adam Krzyżanowski.

Wąskotorowe

koleje polne, leśne i do celów przemysłowych, buduje — dostarcza firma:

ROESSMANN i KÜHNEMANN

oddział dla kolei wąskotorowych Artura Koppela (reprezentant Juliusz Weiss) — Lwów, Chorążczyzna 17. — Telefon 627.

Szyn używanych, profil 5 do 7 kg, oraz wózków kolejkowych poszukuje większa spółka. Zgłoszenia pod „Spółka szyn" Lwów Biuro dzienników, Pasaż Hausmana.

Jako nawóz jesienny jest

Mączka żużlowa Thomasa

ze znakiem Stern Marke gwiazda

należycie zastosowana najtańszym i najlepszym nawozem fosforowym pod wszelkie uprawiane rośliny

Fabryki fosfatów Thomasa St. z z. o. p. Berlin

Pouczające broszurki i ceny udziela bezpłatnie i opłatnie

JÓZEF KARRACH, Lwów ul. Jagiellońska l. 22.

Baczność przed żużlami małowartościowymi i fałszowanymi!

MĄCZKA FOSFATOWA THOMASA

znak „liść koniczu"

MARKA OCHRONNA

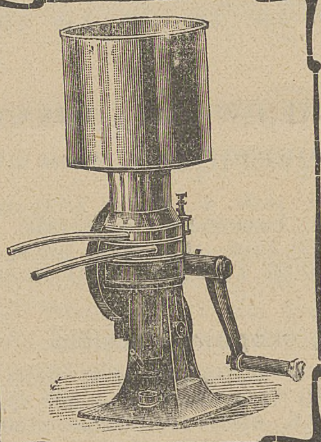
z hut czeskich której skuteczność przez 25-letnie użycie świetnie udowodnionem zostało, sprzedaje po cenie fabrycznej

Biuro sprzedaży hut czeskich Thomasa we Wiedniu.

Broszurki pouczające, wyjaśnienia i cenniki udziela bezpłatnie i franco

JÓZEF KARRACH, Lwów, ul. Jagiellońska 22.

Baczność przed żużlami małowartościowymi i fałszowanymi!

ALFA LAVAL SEPARATOR

Niedościgniony

około 400.000 w użyciu

i przeszło 600 pierwszemi nagrodami wyróżniony.

Od najmniejszego Modelu „Viola" Separator o działalności 75 litrów na godzinę.

Do Kraft Separatora A II, który oddziela w godzinie 2000 litrów mleka.

Wszystkie jednakowej dobroci.

Akcyjne Towarzystwo

„Alfa Separator", Wiedeń XVI.

Praga. Ganglbauergasse 29. Graz.

Pierwszorz. fabryka maszyn i przyborów mleczarskich.

Jeneralne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny

S. A. BUBERA Synowie, we Lwowie.

Nowość 1903!!! — „ALFA VIOLA SEPARATOR".

Zastępców poszukuje się wszędzie. — Katalogi, Broszury, Alfa-Mitteilungen i wszystkie wskazówki dotyczące gospodarstwa mlecznego, za darmo.

Dla stajen, celem urządzenia małej kolejki do rozwożenia karmy i wywożenia nawozu, dostarcza tanio, **szyn kolejkowych, obrotnic, wózków i t. p.** firma:

JULIUSZ WEISS

reprezentacya fabryk kolejek wąskotorowych

Lwów, Horążczyzna 17.

Nakładem Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego. — W drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, pod zarządem Józefa Filipowskiego.